

FRI-2G.305-1-PP-12

**DIDACTIC ANIMATION IN EDUCATION OF STUDENTS IN BULGARIAN LANGUAGE
AND LITERATURE IN THE BEGINNING STAGE¹⁵**

Zhivka Ilieva, PhD student

Department of Pedagogy,
University of Ruse "Angel Kanchev"

Tel: 0889923139

E-mail: zhilieva@uni-ruse.bg

***Abstract:** An actual problem of the educational process in our country is the low motivation of students for learning. It turns out that the application of didactic animation has a beneficial effect in this regard and increases the effectiveness of the learning-cognitive process. In the literature in our country, there are some studies that reveal the benefits of its use in primary school education. However, there are still not enough developments concerning the classroom-lesson form of teaching Bulgarian language and literature. Therefore, a model was created for the application of the animation approach in the education of elementary school students in this subject area. In order to establish the effectiveness of the model, an empirical study was conducted. The report presents the results of the testing of a complex of lessons with animated elements, which is part of the created sample. The purpose of this report is to reveal the impact of didactic animation in the education of students in Bulgarian language and literature in the elementary stage.*

***Keywords:** Empirical research, animation, animation approach, education, Bulgarian language and literature, elementary school.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Важни и приоритетни проблемни въпроси за съвременния образователен процес са повишаването на мотивацията на учениците за учене и осъвременяването на подходите, методите, средствата на обучение. Осъвременяването на обучението трябва да започне още от началния образователен етап, защото той има съществено значение за развитието и успехите на децата в бъдеще. През този период подрастващите се адаптират и изграждат своето първоначално отношение към училището и към ученето, поемат нова социална роля, свързана с по-големи отговорности и очаквания, у учениците се формират нови качества, други интензивно се развиват, полагат се основите на грамотността и т.н. Преходът от детската градина към началното училище е преломно събитие в битието на децата, свързано с преодоляването на редица трудности. Затова е важно в този момент да се осигури плавна адаптация и положително отношение към образователните институции, ученето и въобще към училищния живот и дейност, да се създадат подходящи условия, които да са предпоставка подрастващите да посещават училището с желание и интерес. Ключова и основополагаща роля за благополучието на подрастващите има подготовката им в началното училище по български език и литература. Успехите и резултатите на учениците в ученето в голяма степен се обуславят от усвоените знания, умения и опит в тази предметна област. В процеса на обучение по български език и литература учениците овладяват езиковите и културни компетентности, полагат основата на функционалната грамотност, необходима за успешното придобиване на знания по останалите учебни предмети, за обучението в следващите образователни етапи и ученето през целия живот. Следователно повишаването на ефективността и резултатите в обучението на учениците по български език и литература в началното училище е съществен въпрос, който има важно значение за развитието им занапред и техните бъдещи успехи, за социализацията, реализацията и прогреса им в бързо променящите се съвременни условия на живот.

---

¹⁵ Докладът е представен на конференция на Русенския университет на 27 октомври 2023 г. в секция Педагогика и психология с оригинално заглавие на български език: ДИДАКТИЧЕСКАТА АНИМАЦИЯТА В ОБУЧЕНИЕТО НА УЧЕНИЦИТЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА В НАЧАЛЕН ЕТАП.

Подходящо решение по поставените проблемни въпроси - за липсата на интерес към учебната дейност у подрастващите, за необходимостта от нови по-ефективни подходи и методи на взаимодействие, за стимулирането на учениците в учебно-познавателния процес по български език и литература, предвид благополучието им занапред, се оказва употребата на анимацията в обучението. Прегледът на литературата разкрива, че анимацията навлиза сравнително отскоро в образованието и притежава значителен потенциал по отношение повишаване мотивацията на учениците за учене. Съществуват изследвания у нас, които сочат, че приложението на анимативния подход в началното училищно обучение оказва благоприятно въздействие върху активността на подрастващите, провокира интереса и любопитството на учениците към учебното познание, удовлетворява потребностите на децата от радостни преживявания, свързани с ученето, и др. Твърди се, че обучението, основано на анимативния подход, е по-ефективно в сравнение с традиционните модели на взаимодействие в учебно-познавателния процес и стимулира развитието на децата в различни аспекти (Зл. Димитрова, 2017; Д. Димитрова 2021). Преимущества на анимацията, посочени в изследванията, са установени при подготовката на подрастващите по физическо възпитание и спорт и английски език в началното училище. Оказва се, че въпросът за приложението на анимацията в класно-урочната форма на обучение по български език и литература не е разгледан изчерпателно. Това насочи вниманието ни към разкриване на възможностите за употребата на анимацията при подготовката на децата в тази предметна област и изследване на въздействието ѝ върху обучението на подрастващите. За тази цел бе разработен комплекс от уроци с анимативни елементи по български език и литература, който бе апробиран в обучението на ученици от 2. клас.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Апробирането на комплекса от уроци се осъществи през периода IX.2021 – III.2022 г., в четири училища в град Русе – ОУ “Братя Миладинови“, СУ „Йордан Йовков“, СУЕЕ „Св. Константин - Кирил Философ“ и СУПНЕ „Фридрих Шилер“. В емпиричното изследване участваха 10 паралелки от втори клас, а общият брой на учениците бе 229. В апробирането се включиха 10 начални учители. Ефективността на анимативния подход в процеса на обучение по български език и литература се установява чрез анализ на данните, посочени от учителите в анкетната карта, съдържаща изведени ползи от въздействието на анимацията, очертани в предварителен план. След провеждане на уроците с анимативни активности педагогическите кадри трябва да посочат в каква степен са съгласни с изтъкнатите преимущества, като използват предложената оценъчна скала: напълно съм съгласен(а); общо-взето съм съгласен(а); не мога да кажа; едва ли е така; изобщо не съм съгласен(а). В анкетната карта се предоставя възможност на специалистите да споделят своите бележки и препоръки към всеки един анимативен елемент и да опишат продуктите от дейността на учениците, като резултат от проведените анимативни активности.

Качественият и количественият анализ на данните от анкетата, проведена с учителите, позволява да се направят следните изводи от приложението на дидактическата анимация в обучението на учениците по български език и литература:

1. Анимираната учебно-познавателна дейност е съдействала за повишаване на учебната мотивация на учениците. Напълно съгласни с този факт са 86,67% от учителите. Останалите 13,33% също подкрепят становището, отбелязвайки втория по ред отговор в скалата за оценка – общо-взето съм съгласен(а).
2. Анимацията е оказала положително въздействие върху познавателната активност на подрастващите. Почти всички педагогически кадри са напълно съгласни с това твърдение - 80% , други 20% също отчитат посочения благоприятен ефект на анимативните активности.
3. Употребата на дидактическата анимация е допринесла за повишаване интереса на учениците към учебното познание и за забавния характер на обучението. Голяма

част от специалистите - 86 % категорично подкрепят изтъкнатото мнение, а останалите 14 % са общо-взето съгласни.

4. Анимативните елементи са подпомогнали за постигането на образователните цели на урочната единица. Отново всички педагози приемат посоченото твърдение - 76,67% от тях са напълно съгласни, 23,33% също отчитат преимуществото на анимацията в споменатия аспект.
5. Благодарение на анимираната учебно-познавателна дейност дидактичните програмни задачи на учителя са се превърнали в личностно значими и доброволно избрани от децата. Специалистите, които са напълно съгласни с позицията са 70%. Други 23,33% също подкрепят изказването, 6,67% не могат да преценят.
6. Анимативните активности са съдействали за по-лесното запаметяване на учебния материал. Становището е получило одобрение от почти всички учители - 76,67% са напълно съгласни, 16,67% са общо-взето съгласни, 3,33% не могат да преценят, други 3,33% смятат, че едва ли е така.
7. Всички специалисти отчитат, че анимативните елементи са активизирали волевото внимание на учениците - 73,33% от тях са напълно съгласни с този факт, 26,67% също го подкрепят.
8. Дидактическата анимация е благоприятствала за повишаване самооценката на децата. Категорични по отношение на посочения ефект са 66,67% от педагогическите кадри. Други 23,33% също приемат това обстоятелство, 10 % не могат да преценят.
9. Анимираната учебно-познавателна дейност е задоволрила потребностите на децата от положителни емоции и е регулирала поведенческите им реакции. Значителен дял – 96,67 % от учителите, споделят това мнение. Едва 3,33% не могат да вземат отношение по повод споменатото въздействие на анимацията.
10. Анимативните елементи в уроците по литература са съдействали за формиране у подрастващите на ценностно отношение към общочовешките нравствени добродетели и към културните символи на българския народ. Една голяма част – 90% от специалистите, подкрепят твърдението, а само 10% са отговорили – не мога да кажа.
11. Разнопосочни са позициите на учителите по повод на становището, че анимативните елементи са довели до нарушаване на дисциплината. Отклонения при спазването на установения ред и правила в класната стая са отчели 70% от педагозите. Останалите 30% не споделят същото мнение, като 20% от тях смятат, че едва ли е така, 6,67% не могат да преценят, а 3,33% изобщо не са съгласни. Резултатите допускат да се заключи, че интересните и атрактивни анимативни дейности генерират богати емоционални преживявания у децата и са предпоставка за повишаване на работния шум при тяхната реализация, което оказва влияние и върху дисциплината. Същевременно може да се допълни, че анимацията действително одухотворява, въодушевява, ентузиазира децата, носи им радост и забавление.

Тук е редно да се отбележи, че дисциплината, от една страна, зависи от опитността на педагога, от неговата взискателност и непрекъснато съблюдаване на правилата, от друга страна, тя се влияе и от използваните методи и форми в процеса на обучение. В подкрепа на последното може да се изтъкне следното: когато учителят системно прилага груповата организационна форма, поставя изпълнението на екипни задачи, реализира проектни дейности с подрастващите, инициира творчески ситуации, повдига проблемни въпроси и др., учениците постепенно привикват да работят в променящи се, разнообразни и вариативни учебни условия, с което се преодоляват и трудностите с контрола върху дисциплината. Това е така, защото в посочения режим на работа децата придобиват и усъвършенстват редица умения: да се състезават помежду си, да приемат по-лесно загубата и разочарованието от неуспеха, да овладяват бързо емоциите си и да проявяват готовност за превключване от една дейност в друга, да се сработват, да бъдат по-организирани и т.н., което оказва благоприятно

влияние върху поведенческите им реакции по отношение на съзнателно спазване на правила, инструкции, препоръки и съобразяване с груповия морал на класа.

В подкрепа на формулираните изводи свидетелстват споделените от учителите възгледи за всеки анимативен елемент, както и описаните продукти от дейността на децата. За проведените анимативни активности специалистите са посочили следното: „повишават мотивацията“, „активизират познавателната дейност“, „създават положителна нагласа към урока“, „събуждат интерес“. Още: „На учениците им беше забавно и интересно.“, „Повишават активността на учениците.“, „Вниманието им беше спечелено още в началото на часа.“, „Благодарение на анимативните елементи дидактичните цели и задачи неусетно се превърнаха в забава и бяха постигнати с лекота.“, „Часът премина емоционално.“, „Децата по забавен и интересен начин затвърдиха знанията си“, „...с лекота изпълниха задачите“, „...работиха с внимание и задълбоченост“.

Употребата на анимацията в обучението на учениците по БЕЛ има и своеобразни творчески резултати и прояви. Учителите споделят, че в междучасията децата претворяват частично или изцяло анимативните активности, в които са участвали в часовете. Въодушевени от забавните, радостни и занимателни моменти учениците измислят свои игри вкъщи, подготвят необходимите материали към тях и ги носят в училище, предлагайки на учителите да ги използват по време на часовете. Пренасянето и претворяването на анимативните активности от децата в училищното ежедневие, а и извън него, свидетелстват за това, че благодарение на анимираната учебно-познавателна дейност дидактическите цели на учителя се трансформират и превръщат в личностно значими за самите ученици. Творческите прояви на децата са доказателство за силното преобразуващо и стимулиращо въздействие на дидактическата анимация в процеса на обучение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализът на резултатите от емпиричното изследване доказва очертаните в предварителен план положителни въздействия на анимацията в учебно-възпитателния процес по български език и литература – повишава желанието на децата за полагане на учебен труд, стимулира познавателна им активност, активизира волевото внимание на учениците, спомага за по-лесното запаметяване на учебния материал, задоволява потребностите на децата от положителни емоции и регулира поведенческите им реакции, допринася за забавния характер на обучението и др. Приведените емпирични данни и качественият им анализ са в съответствие с резултати от други изследвания и потвърждават положителното въздействие на анимацията в обучението на учениците от начален етап.

REFERENCES

Dimitrova, D., (2021). Pedagogical animation in mastering the English language in the first grade of primary school. *Pedagogy*, №93 (2), 238-250.) (**Оригинално заглавие:** *Димитрова, Д., 2021. Педагогическата анимация при овладяване на английски език в първи клас на началното училище. Педагогика, №93 (2), 238-250.*)

Dimitrova, Z., (2017). The animated approach in the educational process of physical education and sports in kindergarten and primary school. Burgas: University Publishing House "Prof. Dr. Asen Zlatarov". (**Оригинално заглавие:** *Димитрова, З., 2017. Анимативният подход в образователния процес по физическо възпитание и спорт в детската градина и началното училище. Бургас: Университетско издателство „Проф. д-р Асен Златаров“*).